

อิทธิพลของข้อมูลข่าวสารต่อพฤติกรรมและการตัดสินใจสูบบุหรี่ไฟฟ้า

Influence of information on e-cigarette smoking behaviors and decisions

ภัณฑิรา ปริญญารักษ์

Pantira Parinyarux

ปรีชญา ตาใจ

Preechaya Tajai

อริชา ฉันทวุฒินันท์

Athichar Chanwuthinun

ปณิดา ดิตสวนนท์

Panida Ditsawanon

คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ

Faculty of Pharmacy, Payap University

DOI: 10.14456/dcj.2022.46

Received: September 26, 2021 | Revised: March 17, 2021 | Accepted: March 17, 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยเชิงคุณภาพนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้และอิทธิพลของข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของผู้ที่มีประสบการณ์การสูบ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกผ่านทางโทรศัพท์ ระหว่างวันที่ 1-30 กรกฎาคม 2564 คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเลือกแบบก้อนหิมะหรือลูกโซ่ ผลการวิจัยจากผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าจำนวน 27 คน ส่วนใหญ่มีประสบการณ์สูบบุหรี่ไฟฟ้า และบุหรี่ซิการ์เรต วัตถุประสงค์ในการสูบบุหรี่ไฟฟ้า คือ เพื่อช่วยเลิกบุหรี่ซิการ์เรต และเนื่องจากผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้ามีกลิ่นและรสชาติที่ดี มีความสะดวกในการใช้ และมีรูปแบบที่ทันสมัย จึงทำให้ผู้สูบบุหรี่ส่วนใหญ่หันมาใช้บุหรี่ไฟฟ้าแม้ว่าจะมีราคาสูง ผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้ามักหาข้อมูลก่อนตัดสินใจสูบโดยแหล่งข้อมูลที่ใช้มากที่สุด คือ อินเทอร์เน็ต แม้ว่าผู้สูบบุหรี่ส่วนใหญ่ทราบว่าการสูบบุหรี่ไฟฟ้าเป็นผลิตภัณฑ์ยาสูบที่ผิดกฎหมายในประเทศไทยแต่ข้อมูลกฎหมายไม่มีผลต่อการตัดสินใจและพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า เช่นเดียวกับข้อมูลความปลอดภัยของบุหรี่ไฟฟ้าที่แม้ว่าจะยังมีข้อมูลไม่แน่ชัด แต่ผู้สูบบุหรี่ส่วนใหญ่กลับเชื่อว่าการสูบบุหรี่ไฟฟ้ามีความปลอดภัยมากกว่าการสูบบุหรี่ซิการ์เรตและสามารถช่วยให้เลิกสูบบุหรี่ซิการ์เรตได้ นอกจากนี้ยังพบว่าผู้สูบบุหรี่ส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความสนใจกลไกการทำงานของบุหรี่ไฟฟ้าและมักเลือกนำยาบุหรี่ไฟฟ้าจากความชอบในกลิ่นหรือรสชาติมากกว่าระดับความเข้มข้นของนิโคติน อย่างไรก็ตามข้อมูลด้านสุขภาพเป็นชุดข้อมูลที่มีอิทธิพลในการตัดสินใจสูบหรือเลิกสูบบุหรี่ไฟฟ้า ดังนั้น จึงเสนอให้มีการเพิ่มความเข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมายกับธุรกิจยาสูบออนไลน์ที่เผยแพร่ข้อมูลโฆษณาเชิญชวนเพื่อจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้ารวมทั้งเพิ่มการประชาสัมพันธ์ข้อมูลด้านสุขภาพที่ชัดเจนและทั่วถึง เพื่อให้ประชาชนมีชุดข้อมูลที่ถูกต้องเพียงพอในการตัดสินใจได้

ติดต่อผู้พิมพ์ : ปณิดา ดิตสวนนท์

อีเมล : pditsawanon@gmail.com

Abstract

This qualitative research aimed to investigate the perception and influence of information on e-cigarette smoking behaviors. In-depth interviews via telephone were used to collect data among e-cigarette users. Snowball or chain sampling method was used to select the samples of 27 e-cigarette users between 1-30 July 2021. The results showed that most of them had experienced smoking both e-cigarettes and

manufactured cigarettes. The purpose of using e-cigarettes was to assist the cessation of cigarette smoking. Despite the high price of e-cigarettes, most smokers preferred to use them because of their excellent scent and taste, convenience to use, and modern design. Before deciding to smoke, most of them had searched for information on e-cigarettes on the internet, which was the most common source of information. Although most e-cigarette users were aware that e-cigarettes are banned in Thailand, the legal information about e-cigarettes had no impact on smokers' decisions and behaviors. While complete information on the safety profile of e-cigarettes was still unknown, most of them believed that e-cigarettes were safer than conventional cigarettes and could help them quit smoking. They had a little or no understanding of how e-cigarettes work. E-cigarette liquids were typically chosen based primarily on scent or taste rather than nicotine concentrations. Information on health effects and smoking cessation efficacy are vital factors in deciding whether or not to vape e-cigarettes. As a result, this study suggests strict law enforcement for prohibiting the solicitation advertisements of e-cigarette sales. Thorough publicity of the apparent health effects of e-cigarettes will help people make decisions about anti e-cigarette practices and quitting e-cigarettes.

Correspondence: Panida Ditsawanon

E-mail: pditsawanon@gmail.com

คำสำคัญ

ข้อมูลข่าวสาร, พฤติกรรมสูบบุหรี่ไฟฟ้า, การตัดสินใจ, บุหรี่ไฟฟ้า

Keywords

information, e-cigarette smoking behaviors, decision, electronic cigarette

บทนำ

บุหรี่ไฟฟ้าหรือบุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ (E-cigarette หรือ Electronic cigarette) เป็นอุปกรณ์นำส่งนิโคตินด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่มีรูปร่างเหมือนบุหรี่ซิการ์เรต โดยมีน้ำยานิโคตินในระดับความเข้มข้นที่ต่างกัน บรรจุในหลอดขนาดเล็ก (cartridge) ผู้สูบจะได้รับนิโคตินเหลวผ่านการระเหยเป็นไอด้วยความร้อนของไฟฟ้าผ่านขดลวดจากแบตเตอรี่ โดยไม่มีการเผาไหม้ใบยาสูบ⁽¹⁻²⁾ บุหรี่ไฟฟ้าเป็นผลิตภัณฑ์ยาสูบที่ผิดกฎหมายในมากกว่า 25 ประเทศทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย⁽³⁾ บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าต้องห้ามตามบริบทกฎหมายในประเทศไทย คือ 1) ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้บารากูและบารากูไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าที่ต้องห้ามในการนำเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. 2557 2) คำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคที่ 9/2558 เรื่อง ห้ามขายหรือห้ามให้บริการสินค้า “บารากู บารากูไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า หรือตัวยาบารากู

น้ำยาสำหรับเติมบารากูไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า 3) พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 และ 4) พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560^(1,4-5) โดยรวมถึงห้ามสูบบุหรี่ไฟฟ้าและผลิตภัณฑ์มีส่วนประกอบของนิโคตินในเขตปลอดบุหรี่ตามที่กฎหมายกำหนดด้วยเหตุผลที่บุหรี่ไฟฟ้าไม่สามารถใช้ได้อย่างเสรีจึงพบว่าข้อมูลสถิติผู้ใช้บุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทยไม่สอดคล้องกับสถานการณ์จริงและปรากฏข้อมูลการแพร่กระจายและจำหน่ายผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าในตลาดมืดหรือตลาดออนไลน์เป็นจำนวนมาก⁽⁶⁾ จากรายงานสถิติการบริโภคยาสูบของประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2561 มีจำนวนผู้สูบบุหรี่ผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ จำนวนทั้งสิ้น 1,714 คน (ร้อยละ 0.02) ซึ่งเป็นสัดส่วนที่ต่ำกว่าสถานการณ์จริง จากข้อมูลการศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2562 พบผู้สูบบุหรี่ทั้งหมด 422 คน เป็นผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าสูงถึงร้อยละ 65.2⁽⁷⁾

ข้อมูลการศึกษาผลกระทบของบุหรี่ไฟฟ้าต่อสุขภาพในปัจจุบันยังมีความแตกต่างกัน เช่นเดียวกับข้อมูลด้านประสิทธิภาพในการช่วยเลิกบุหรี่ที่ยังมีความขัดแย้งกันในหลายการศึกษาวิจัย ทั้งนี้ข้อมูลขององค์การอนามัยโลกระบุว่าบุหรี่ไฟฟ้าก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพทั้งกับผู้สูบและคนรอบข้าง และไม่แนะนำให้ใช้เพื่อช่วยเลิกบุหรี่ เนื่องจากข้อมูลประสิทธิภาพยังไม่ชัดเจน⁽⁸⁾ แม้จะพบการศึกษาที่รายงานว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีประสิทธิภาพในการช่วยเลิกบุหรี่ได้ดีกว่าการใช้การบำบัดทดแทนนิโคติน⁽⁹⁻¹³⁾ แต่ก็พบการศึกษาที่ระบุว่าผู้ใช้บุหรี่ไฟฟ้ามีโอกาสเลิกบุหรี่ไม่ต่างจากผู้ที่ไม่ใช้บุหรี่ไฟฟ้า⁽¹⁴⁾ เช่นเดียวกับผลการทบทวนวรรณกรรมจากการศึกษาทางคลินิกที่สรุปว่าข้อมูลด้านประสิทธิภาพการช่วยเลิกบุหรี่ของบุหรี่ไฟฟ้ายังมีหลักฐานจำกัด รวมถึงผลความปลอดภัยระยะยาวยังไม่ทราบแน่ชัด⁽¹⁵⁾ เป็นที่น่ากังวลว่าข้อมูลทางวิชาการเหล่านี้ถูกนำเสนอต่อประชาชนเฉพาะด้านบวกของบุหรี่ไฟฟ้า เช่น “ไม่อันตราย ไร้สารพิษ ไม่ทำลายปอด ไม่ก่อมะเร็ง ปอดปลอดภัยถึงแม้จะสูบบุหรี่ไฟฟ้าเพื่อสุขภาพ บุหรี่ไฟฟ้า คือ อนาคต”⁽¹⁶⁾ ซึ่งส่งผลต่อการรับรู้และความเชื่อของนักสูบหน้าใหม่ ทำให้สนใจอยากทดลองสูบบุหรี่ไฟฟ้า

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า ยังขาดความน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสารทางวิชาการอยู่มาก ส่วนใหญ่มีช่องทางในการเข้าถึงข้อมูลบุหรี่ไฟฟ้าจากอินเทอร์เน็ตที่มักเป็นโฆษณาเชิญชวนและอ้างว่าไม่มีอันตราย เป็นทางเลือกใหม่ของการลด ละ เลิกบุหรี่^(2,17) ข้อมูลการศึกษาก่อนหน้านี้พบว่าส่วนหนึ่งของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาเข้าสู่วงจรบุหรี่ไฟฟ้าจากการได้รับโฆษณาชวนเชื่อ ผู้สนใจส่วนใหญ่อค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าก่อนทดลองสูบบุหรี่จากสื่อออนไลน์⁽⁷⁾ ประชาชนทั่วไปในประเทศสหรัฐอเมริกาได้รับข้อมูลเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าผ่านทางสื่อโทรทัศน์และการรับฟังจากบุคคลอื่น⁽¹⁸⁾ การรับรู้เป็นกระบวนการที่บุคคลเปิดรับและทำความเข้าใจข้อมูลข่าวสาร และนำไปสู่กระบวนการตัดสินใจ⁽¹⁹⁾ การรับรู้ข้อมูลบุหรี่ไฟฟ้าในทางบวกและลบอย่างถูกต้องรอบด้านจึงมีผลต่อ

พฤติกรรมและการตัดสินใจสูบและเลิกสูบบุหรี่ไฟฟ้า ดังนั้น การศึกษาการรับรู้และอิทธิพลของข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อพฤติกรรมและการตัดสินใจสูบบุหรี่ไฟฟ้าของผู้ที่มีประสบการณ์สูบบุหรี่ โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพจะทำให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่ครอบคลุมรอบด้านทำให้เข้าใจถึงปัจจัยและเงื่อนไขในการตัดสินใจสูบบุหรี่ไฟฟ้า รวมถึงรูปแบบการเข้าถึงข้อมูลและผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าอย่างชัดเจนลึกซึ้ง และผลการศึกษาจะช่วยสะท้อนสถานการณ์ของการใช้บุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย และเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ในการพัฒนาแนวทางการจัดการข้อมูลข่าวสาร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการควบคุมการแพร่กระจายบุหรี่ไฟฟ้าในกลุ่มผู้สูบและนักสูบหน้าใหม่ในประเทศไทย รวมถึงการขับเคลื่อนในเชิงนโยบาย

วัสดุและวิธีการศึกษา

การศึกษาเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกทางโทรศัพท์ในกลุ่มผู้มีประสบการณ์การสูบบุหรี่ไฟฟ้า ดำเนินการสัมภาษณ์ระหว่างวันที่ 1-30 กรกฎาคม 2564 หลังจากได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการพินิจสิทธิสวัสดิภาพและป้องกันภัยอันตรายในการวิจัยกับมนุษย์ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (เอกสารเลขที่ 31/2564)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร คือ ผู้ที่มีประวัติสูบบุหรี่หรือกำลังสูบบุหรี่ไฟฟ้าที่มีสัญชาติไทยและอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างด้วยเทคนิคก้อนหิมะหรือลูกโซ่ (Snowball or Chain technique)⁽²⁰⁻²¹⁾ เริ่มสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างคนแรกจากการสอบถามผู้ที่มีประสบการณ์สูบบุหรี่ซิการ์และสูบบุหรี่ไฟฟ้า โดยเริ่มต้นจากผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่ภาคเหนือ และให้แนะนำไปยังคนที่มีประสบการณ์สูบบุหรี่ไฟฟ้า คนถัดไปอย่างน้อย 2 คน โดยผู้วิจัยจะเลือกติดต่อคนที่มีความหลากหลายในพื้นที่กับผู้ที่แนะนำก่อน ในกรณีที่รายชื่อแรกปฏิเสธให้สัมภาษณ์ หรือไม่สามารติดต่อก็ได้เกิน 3 ครั้ง ผู้วิจัยจะติดต่อรายชื่อที่ 2 เป็นลำดับต่อไป อย่างไรก็ตามหากทั้งสองรายชื่อไม่สามารถติดต่อได้เกิน 3 ครั้ง หรือมีการปฏิเสธการให้

สัมภาษณ์ผู้วิจัยจะย้อนกลับไปสอบถามกลุ่มตัวอย่างคนล่าสุดเพื่อขอให้แนะนำรายชื่อเพิ่มเติมและดำเนินการซ้ำเช่นนี้จนกว่าจะได้กลุ่มตัวอย่างคนต่อไป ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเช่นนี้เรื่อยไปจนกระทั่งไม่มีชุดข้อมูลใหม่เพิ่มเติมซึ่งแสดงถึงความอิ่มตัวของข้อมูล หรือได้กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมงานวิจัยประมาณ 25–30 คน⁽²⁰⁾

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสัมภาษณ์เชิงลึกประกอบไปด้วยคำถามปลายเปิดที่มีความชัดเจน ยืดหยุ่น และเข้าใจง่ายเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ การรับรู้เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารบุหรี่ไฟฟ้า การแสวงหาและอิทธิพลของข้อมูลด้านกฎหมาย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านผลกระทบต่อสุขภาพ และด้านประสิทธิภาพในการช่วยเลิกบุหรี่ที่มีผลต่อพฤติกรรมและการตัดสินใจสูบบุหรี่ไฟฟ้า ประเด็นคำถามในแบบสัมภาษณ์ได้รับการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหาและความชัดเจนของภาษาโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน คือ อาจารย์เภสัชกร 2 ท่าน และเภสัชกรที่มีประสบการณ์ให้คำปรึกษาเลิกบุหรี่ 1 ท่าน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นตอนการสัมภาษณ์ประกอบด้วยผู้สัมภาษณ์ 2 คน โดยก่อนดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยทั้ง 2 คน ประชุมร่วมกันเพื่อทำความเข้าใจแนวคำถามให้เหมือนกันและเป็นไปในทิศทางเดียวกันมากที่สุด จากนั้นผู้วิจัยจึงติดต่อขอสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผ่านทางโทรศัพท์และแนะนำตัวว่าเป็นผู้มีหน้าที่เก็บข้อมูลในทีมวิจัย กลุ่มตัวอย่างที่สะดวกให้สัมภาษณ์ผู้วิจัยจะชี้แจงวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ครั้งนี้ ขอความยินยอมและขออนุญาตบันทึกเสียงในขณะสัมภาษณ์ ภายหลังกลุ่มตัวอย่างให้ความยินยอมทางวาจา ผู้วิจัยจะเริ่มบันทึกเสียงและดำเนินการสัมภาษณ์ ระยะเวลาในการสัมภาษณ์แต่ละคนใช้เวลาประมาณ 20–30 นาที

การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลควบคู่ไปกับการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัย 3 คน ได้แก่ ผู้สัมภาษณ์ และทีมวิจัย 2 คน ด้วยการถอดเทปเสียงแล้วอ่านเนื้อความทั้งหมดเพื่อกำหนดประเด็นวิเคราะห์และทำการสรุปข้อมูลทุกครั้งหลังการสัมภาษณ์แต่ละครั้ง

เพื่อตรวจสอบความอิ่มตัวของข้อมูล (saturation) และเป็นการตรวจสอบความสอดคล้องกันของข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) จัดประเภทของข้อมูลที่ได้โดยรวบรวมข้อมูลที่มีความคล้ายคลึงกันเป็นกลุ่มเดียวกัน และจัดหมวดหมู่ของข้อมูลตามประเด็นย่อย (subtheme) จากนั้นรวบรวมข้อมูลในประเด็นเดียวกันให้เป็นประเด็นเดียวกัน (theme) ผู้วิจัยทำการรวบรวมและสรุปประเด็นทั้งหมด นำมาตีความและรายงานผล

ผลการศึกษา

1. พฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า

จากการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยเทคนิคกอนทิมะหรือลูกโซ่ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 ใน 2 รายชื่อที่ได้รับการแนะนำต่อสามารถติดต่อได้และยินดีเข้าร่วมการวิจัย ผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าที่ยินดีให้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์มีจำนวนทั้งสิ้น 27 คน และส่วนใหญ่มักแนะนำเพื่อนร่วมงานและเพื่อนสมัยเรียนเพื่อให้สัมภาษณ์ต่อ กลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ย 31.41 ปี (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.37) ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 77.8) จบการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 77.8) ประกอบอาชีพลูกจ้าง พนักงานบริษัท (ร้อยละ 40.7) และอาศัยอยู่ภาคเหนือ (ร้อยละ 51.9) เนื่องมาจากจุดเริ่มต้นของการเลือกกลุ่มตัวอย่างมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตภาคเหนือ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (22 คน) เป็นผู้ที่ปัจจุบันยังคงสูบบุหรี่ไฟฟ้าอยู่ ส่วนที่เหลือมีประสบการณ์เคยใช้บุหรี่ไฟฟ้า (5 คน) โดยการเข้าถึงผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าผ่านช่องทางการสั่งซื้อในอินเทอร์เน็ตที่มีบริการจัดส่ง ผู้ใช้บุหรี่ไฟฟ้าส่วนใหญ่กำลังใช้หรือเคยใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบชนิดอื่นนอกเหนือจากการสูบบุหรี่ไฟฟ้า คือ สูบบุหรี่ซิการ์เรต (25 คน) บาราเก้ ไปป์ ซิการ์ (17 คน) และบุหรี่มวนเอง (10 คน) ประสบการณ์ในการสูบบุหรี่ไฟฟ้าอยู่ระหว่าง 2 เดือน – 5 ปี โดยระยะเวลาที่เลิกสูบบุหรี่ไฟฟ้าได้อยู่ระหว่าง 2 เดือน – 2 ปี

ตารางที่ 1 ประเด็นหลักและประเด็นย่อยที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้มีประสบการณ์สูบบุหรี่ไฟฟ้า

ประเด็นหลัก (Themes)	ประเด็นย่อย (Subthemes)	
พฤติกรรมการณ์การสูบบุหรี่ไฟฟ้า	1. เหตุผลของการสูบบุหรี่ไฟฟ้า	- เพื่อช่วยเลิกหรือลดจำนวนการสูบบุหรี่ซิกาแรต - ถูกชักชวนจากคนรอบข้าง - ต้องการทดลองสูบ
	2. มุมมองด้านบวกต่อนูรี่ไฟฟ้า	- มิกลิ้นและรสชาติที่ดีกว่านูรี่ซิกาแรต - ไม่จำกัดพื้นที่สูบ ทำให้สะดวกต่อการใช้ - รูปแบบผลิตภัณฑ์ทันสมัย ส่งเสริมบุคลิกภาพ
	3. มุมมองด้านลบต่อนูรี่ไฟฟ้า	- ราคาสูงกว่านูรี่ซิกาแรต - ผลเสียต่อสุขภาพผู้สูบและคนรอบข้าง
การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร	1. การแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับนูรี่ไฟฟ้า	- ค้นหาจากแหล่งข้อมูลที่เข้าถึงได้สะดวก - สอบถามจากคนใกล้ชิดที่มีประสบการณ์การสูบ - สอบถามผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์ - สอบถามจากบุคลากรทางการแพทย์
	2. ประเภทข้อมูลนูรี่ไฟฟ้าที่แสวงหา	- ข้อมูลราคา - ข้อมูลช่องทางการซื้อขาย - ข้อมูลผลิตภัณฑ์ - ข้อมูลประสิทธิภาพในการช่วยเลิกนูรี่ - ข้อมูลผลกระทบต่อสุขภาพ
อิทธิพลของข้อมูลข่าวสาร	1. ข้อมูลนูรี่ไฟฟ้าเป็นเชิงบวกมากกว่าเชิงลบ	- นูรี่ไฟฟ้ามีความปลอดภัยและอันตรายต่อสุขภาพน้อยกว่านูรี่ซิกาแรต - นูรี่ไฟฟ้ามีประสิทธิภาพในการช่วยเลิกนูรี่ได้ - ขาดการนำเสนอข้อมูลด้านลบของนูรี่ไฟฟ้า
	2. ข้อมูลการบังคับใช้กฎหมายนูรี่ไฟฟ้าไม่เข้มงวด	- ไม่เชื่อมั่นในกระบวนการบังคับใช้กฎหมาย - ไม่เกรงกลัวต่อการถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย - โทษในการทำผิดกฎหมายนูรี่ไฟฟ้ามีความรุนแรงน้อย
	3. ข้อมูลนูรี่ไฟฟ้ายังขาดความน่าเชื่อถือและความถูกต้อง	- แหล่งข้อมูลที่ไม่น่าเชื่อถือสามารถเข้าถึงได้ง่าย - ข้อมูลนูรี่ไฟฟ้าที่ได้รับไม่ถูกต้อง ทำให้สับสนและเข้าใจผิด

1.1 เหตุผลของการสูบบุหรี่ไฟฟ้า

ผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าส่วนใหญ่ต้องการใช้บุหรี่ไฟฟ้าเพื่อช่วยในการเลิกบุหรี่ บางส่วนใช้เพื่อลดจำนวนการสูบบุหรี่เพื่อทดแทนการสูบบุหรี่ซิการ์เรต เนื่องจากไม่ชอบกลิ่นที่เกิดจากการสูบบุหรี่ซิการ์เรต และมีบางรายเชื่อว่า บุหรี่ไฟฟ้ามีสารพิษน้อยกว่า ส่วนใหญ่เริ่มทดลองสูบบุหรี่จากการถูกคนรอบข้างชักชวน โดยเพื่อนที่เป็นผู้สูบปัจจุบันเป็นกลุ่มคนที่ชักชวนให้สูบมากที่สุด รองลงมา คือ กลุ่มรุ่นพี่ คนรู้จัก และคนในครอบครัว และพบว่า การเห็นตัวอย่างคนสูบบุหรี่ไฟฟ้าทำให้ผู้สูบบางรายต้องการทดลองสูบบุหรี่ และมีผู้สูบบางรายที่สูบเฉพาะตอนเข้าสังคม ดังเช่นความเห็นที่ว่า

“แม่แนะนำ แม่อยากให้ลองใช้ เพราะสูบบุหรี่จริงจังมาก ไม่ต่ำกว่าวันละ 1 ซอง” (ชาย, 35 ปี)

“ตอนสูบบุหรี่มวนกับเพื่อนที่สูบบุหรี่ไฟฟ้า เพื่อนก็ชวนให้ลองสูบ” (ชาย, 36 ปี)

“ไปญี่ปุ่นแล้วเห็นคนสูบ เลยเข้าไปถามข้อมูลใน shop แล้วซื้อมาใช้สลับกับบุหรี่จริง” (หญิง, 27 ปี)

1.2 มุมมองด้านบวกของผู้สูบต่อบุหรี่ไฟฟ้า

ผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่าการสูบบุหรี่ไฟฟ้ามีกลิ่นที่ตึ๋กว่า มีความสะดวกในการใช้ ไม่จำกัดการสูบเฉพาะในพื้นที่สำหรับผู้สูบทำให้ใช้ชีวิตในสังคมได้ง่ายกว่า และยังพบว่า บุหรี่ไฟฟ้ามีกลิ่นและรสชาติที่ทำให้ผู้สูบชื่นชอบ มีรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ทันสมัยจึงเป็นเหตุผลที่ทำให้เกิดความสนใจสูบบุหรี่ไฟฟ้า ดังเช่นความเห็นที่ว่า

“ที่เห็นชัดเลย คือ บุหรี่ไฟฟ้าทำให้กลิ่นต่าง ๆ หายไปไม่มีกลิ่นปาก ไม่มีกลิ่นตัว ไม่ดูแยะเหมือนสูบบุหรี่มวน” (ชาย, 32 ปี)

“สูบบุหรี่ไฟฟ้าแล้วไม่เหม็น ไม่มีขี้บุหรี่ อยู่ที่ไหนก็สูบได้” (ชาย, 37 ปี)

“สูบบุหรี่ไฟฟ้าแล้วดูเท่” (ชาย, 24 ปี)

1.3 มุมมองด้านลบของผู้สูบต่อบุหรี่ไฟฟ้า

จากปัจจัยด้านราคาเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าหลายรายหันกลับไปสูบบุหรี่ซิการ์เรต ผู้สูบบางส่วนอยากเลิกสูบบุหรี่ไฟฟ้า เนื่องจากเชื่อว่า บุหรี่

ไฟฟ้ามีผลกระทบต่อสุขภาพทั้งต่อตนเองและต่อคนรอบข้าง นอกจากนี้ผู้สูบบางรายเลิกสูบเนื่องจากคุ้นชินต่อการสูบบุหรี่ซิการ์เรตมากกว่า ดังเช่นความเห็นที่ว่า

“เทียบราคากับข้อมูลหลักฐานที่แสดงประโยชน์ ยังไม่ชัด เลยจะกลับไปสูบบุหรี่มวน” (ชาย, 35 ปี)

“สูบเยอะกว่าตอนสูบบุหรี่จริง สูบมาก ๆ แล้วหายใจหอบ เหนื่อย เลยเลิกสูบบุหรี่ไฟฟ้าไปสูบบุหรี่เดิม” (ชาย, 35 ปี)

“ชอบกลิ่นบุหรี่แบบมวนมากกว่าบุหรี่ไฟฟ้า” (ชาย, 32 ปี)

2. การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร

2.1 การแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า

ผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าส่วนใหญ่ใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตในการค้นหาข้อมูลของบุหรี่ไฟฟ้า โดยมีความเห็นในทางเดียวกันว่า มีความสะดวกในการเข้าถึงและข้อมูลมีหลากหลาย แหล่งที่ใช้หาข้อมูลมากที่สุด คือ Facebook, Google, YouTube รองลงมา คือ Instagram (IG) ร้านค้า Line ร้านค้า กลุ่ม Line บุหรี่ไฟฟ้า เว็บไซต์ Pantip เว็บไซต์ขายบุหรี่ไฟฟ้า และเว็บไซต์สินค้านำเข้า แอปพลิเคชัน Tik Tok ผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้ามักหาข้อมูลจากหลากหลายแหล่งข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจ ได้แก่ การสอบถามจากคนรู้จัก คนใกล้ชิดที่มีประสบการณ์การสูบบุหรี่ไฟฟ้า หรือการสอบถามผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์โดยตรง มีเพียงส่วนน้อยที่เลือกสอบถามจากบุคลากรทางการแพทย์หรือสืบค้นจากแหล่งข้อมูลทางวิชาการ เช่น รายงานการวิจัย การศึกษาทางคลินิก ซึ่งข้อมูลส่วนใหญ่มักเป็นข้อมูลผลกระทบต่อสุขภาพ

“ลองไปถามจากคนรู้จักที่เคยเห็นเค้าสูบก่อน แล้วก็ไปหาเพิ่มเองในอินเทอร์เน็ต” (ชาย, 26 ปี)

“ถ้าเป็นข้อมูลสุขภาพก็จะถามจากหมอ” (หญิง, 35 ปี)

2.2 ประเภทข้อมูลบุหรี่ไฟฟ้าที่แสวงหา

ผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าส่วนใหญ่มีการหาข้อมูลของบุหรี่ไฟฟ้าทางอินเทอร์เน็ตก่อนตัดสินใจสูบ ในจำนวนนี้มีเพียง 2 ราย จาก 27 ราย ที่ทดลองสูบบุหรี่ไฟฟ้าโดยไม่ได้อ่านข้อมูลเพิ่มเติม ข้อมูลที่ผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าต้องการ

ทราบมากที่สุด คือ ข้อมูลด้านราคาและการซื้อขาย
รองลงมา คือ ข้อมูลผลิตภัณฑ์ เช่น ประเภท รุ่น/ยี่ห้อ
อุปกรณ์ และเทคโนโลยีของบุหรี่ไฟฟ้า กลิ่น รสชาติ
ความแรง และระดับความเข้มข้นของนิโคตินในน้ำยาบุหรี่
ไฟฟ้า สำหรับข้อมูลด้านประสิทธิภาพในการช่วยเลิกบุหรี่
อันตรายและผลกระทบต่อสุขภาพ มีผู้สูบบุหรี่เพียงส่วนน้อย
เท่านั้นที่สนใจอยากค้นหา ดังเช่นความเห็นที่ว่า

“ต้องเทียบราคาก่อนซื้อ” (ชาย, 30 ปี)

“ถ้าบุหรี่ไฟฟ้ามีอันตรายต่อสุขภาพน้อยกว่า
ราคาก็ไม่ส่งผลต่อการสูบ” (ชาย, 40 ปี)

“หาข้อมูลว่าช่วยให้เลิกแบบมวนได้จริงหรือไม่”
(ชาย, 33 ปี)

3. อิทธิพลของข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อพฤติกรรมและ การตัดสินใจสูบบุหรี่ไฟฟ้า

3.1 ข้อมูลบุหรี่ไฟฟ้าเป็นเชิงบวกมากกว่า เชิงลบ

ข้อมูลที่มีในปัจจุบันทำให้ผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้า
ส่วนใหญ่เชื่อว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีความปลอดภัยมากกว่า
การสูบบุหรี่ซิการ์เรต เนื่องจากจะได้รับสารพิษในปริมาณ
ที่น้อย ได้แก่ คาร์บอน น้ำมันดิน (tar) และนิโคติน อิทธิพล
ของความเชื่อดังกล่าวส่วนหนึ่งเกิดจากประสบการณ์
ตรงที่สูบบุหรี่ไฟฟ้าแล้วรู้สึกว่าคุณภาพดีขึ้น และบางส่วน
รับทราบข้อมูลจากเว็บไซต์ที่ขายบุหรี่ไฟฟ้า เช่นเดียวกับ
กลุ่มที่สุขภาพแย่ลงหรือสูบบุหรี่ไฟฟ้าในปริมาณที่มาก
กว่าการสูบบุหรี่ซิการ์เรตให้ความเห็นว่าการสูบบุหรี่ไฟฟ้า
มีอันตรายต่อสุขภาพมากกว่า มีผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าส่วนน้อย
เห็นว่าทั้งบุหรี่ไฟฟ้าและบุหรี่ซิการ์เรตมีอันตรายไม่
ต่างกัน และพบว่าผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าบางรายไม่ทราบ
ไม่แน่ใจ หรือไม่สนใจข้อมูลผลกระทบต่อสุขภาพ
ของบุหรี่ไฟฟ้า ดังเช่นความเห็นที่ว่า

“ลองแล้วทำให้ออกกำลังกายแล้วไม่เหนื่อย
เลยคิดว่าบุหรี่ไฟฟ้าน่าจะดีกว่าจริง” (ชาย, 35 ปี)

“เมื่อก่อนคิดว่าอันตรายน้อยกว่า พอเปลี่ยนมา
สูบบุหรี่ไฟฟ้าสูบบ่อย ก็อาจจะไม่ปลอดภัยแล้วถ้าสูบ
เยอะ” (ชาย, 35 ปี)

“อยากให้หาข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบต่อสุขภาพ

มานำเสนอ เพราะทุกวันนี้มีแต่ข้อมูลโฆษณาด้านดี”
(ชาย, 33 ปี)

“ไม่ทราบข้อมูลอันตราย ไม่แน่ใจเรื่องความ
ปลอดภัย เคยหาแล้วหาไม่เจอ” (ชาย, 24 ปี)

แม้ว่าข้อมูลด้านผลกระทบต่อสุขภาพมีผลต่อ
การตัดสินใจสูบบุหรี่ไฟฟ้าของผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าส่วนใหญ่
แต่เนื่องจากปัจจุบันยังไม่มี การนำเสนอข้อมูลด้านผลเสีย
ของบุหรี่ไฟฟ้าที่เป็นรูปธรรม ผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าจึงไม่สนใจ
ที่จะเลิกสูบ กลุ่มผู้สูบเหล่านี้ให้ความเห็นว่าหากในอนาคต
มีการนำเสนอข้อมูลอันตรายและผลเสียต่อสุขภาพ
จากการสูบบุหรี่ไฟฟ้าที่เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ และ
ประชาสัมพันธ์ข้อมูลให้ได้ทราบอาจนำมาใช้ประกอบการ
ตัดสินใจเลิกสูบบุหรี่ไฟฟ้าได้ ดังเช่นความเห็นที่ว่า

“พยายามหาข้อมูลอย่างจริงจังตั้งแต่ข้อมูล
อันตรายมีน้อยมาก ถ้ามีข้อมูลยืนยันก็อาจจะไม่สูบบุหรี่
ไฟฟ้าแล้ว” (ชาย, 40 ปี)

“ยกตัวอย่างข้อมูลให้เห็นชัด ๆ ว่าบุหรี่ไฟฟ้า
หรือบุหรี่มวนอันไหนแย่กว่ากัน จากที่หามา ก็ยังไม่มีข้อ
สรุป” (ชาย, 40 ปี)

“ถ้ามีข้อมูลที่มันแย่งจริง ๆ ก็เอามาบอก ถ้ามัน
อันตรายจริงก็อยากเลิกสูบ” (หญิง, 35 ปี)

“คนเผยแพร่ข้อมูลควรจะเป็นหน่วยงานรัฐ
ข้อมูลจะได้ดูน่าเชื่อถือมากขึ้น” (หญิง, 35 ปี)

ผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าส่วนใหญ่เชื่อว่าบุหรี่ไฟฟ้า
สามารถช่วยเลิกบุหรี่ซิการ์เรตได้ โดยกลุ่มที่มีความเชื่อ
ดังกล่าวส่วนหนึ่งเกิดจากการมีประสบการณ์ตรงหรือเห็น
คนใกล้ชิดที่สูบบุหรี่ไฟฟ้าสามารถเลิกสูบบุหรี่ซิการ์เรตได้
จึงตัดสินใจเปลี่ยนจากการสูบบุหรี่ซิการ์เรตมาสูบบุหรี่
ไฟฟ้าและส่งต่อข้อมูลดังกล่าวไปยังผู้อื่น อย่างไรก็ตาม
พบว่า ผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าส่วนหนึ่งสามารถเลิกสูบบุหรี่ซิการ์เรต
ได้แต่ไม่สามารถเลิกสูบบุหรี่ทุกชนิดได้ และในจำนวนนี้
ส่วนใหญ่ทำได้เพียงเปลี่ยนสถานะจากผู้สูบบุหรี่ซิการ์เรต
มาเป็นผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าแทน ดังเช่นความเห็นที่ว่า

“ตนเองเลิกสูบบุหรี่ได้จากการใช้บุหรี่ไฟฟ้า
คนอื่นก็น่าจะเลิกได้” (ชาย, 37 ปี)

“เคยเห็นเพื่อนเลิกได้ คิดว่าบุหรี่ไฟฟ้าจะช่วยให้เลิกได้เหมือนกัน” (ชาย, 35 ปี)

“บุหรี่ไฟฟ้าช่วยให้เลิกบุหรี่จริงได้ เพราะตอนนี้ก็ไม่สูบบุหรี่จริงแล้ว สูบแค่บุหรี่ไฟฟ้า” (ชาย, 29 ปี)

3.2 ข้อมูลการบังคับใช้กฎหมายบุหรี่ไฟฟ้าที่ไม่เข้มงวด

แม้ว่าผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าจะทราบว่าบุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าผิดกฎหมายในประเทศไทย แต่ผู้สูบบุหรี่ส่วนใหญ่กล่าวเป็นเสียงเดียวกันว่าข้อกฎหมายดังกล่าวไม่มีผลต่อการตัดสินใจสูบบุหรี่หรือการเข้าถึงผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้า เนื่องจากการบังคับใช้กฎหมายบุหรี่ไฟฟ้าของประเทศไทยยังขาดความเข้มงวด

ผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าส่วนใหญ่ทราบว่าบุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าห้ามนำเข้า ส่งออก ห้ามขาย เป็นสินค้าที่ไม่เสียภาษี และมีความผิดหากเป็นผู้ครอบครอง ในจำนวนนี้มีเพียง 1 รายที่ไม่ทราบว่าบุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าผิดกฎหมาย เพราะอยากสูบบุหรี่ตามเพื่อน และแม้ว่าผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าจำนวนหนึ่งเคยมีประสบการณ์ถูกจับและดำเนินคดีเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า แต่กลับพบว่าเหตุการณ์ดังกล่าวไม่มีผลต่อการใช้หรือเลิกใช้บุหรี่ไฟฟ้า เพียงแค่ทำให้ระมัดระวังการใช้มากขึ้นเท่านั้น ดังเช่นความเห็นที่ว่า

“ห้ามขายบุหรี่ไฟฟ้าไม่ได้ลดจำนวนคนสูบบุหรี่เลย” (ชาย, 35 ปี)

“ไม่รู้ว่ามีผิดกฎหมาย เพราะเห็น live ขายเยอะเยอะ” (ชาย, 21 ปี)

“กฎหมายบุหรี่ไฟฟ้าไม่ได้ยากแล้ว เคยเห็นคนโดนจับแต่คิดว่าตัวเองไม่ขายขนาดนั้น สูบให้เป็นที่ไม่โจ่งแจ้ง” (หญิง, 25 ปี)

“รู้ว่าผิดกฎหมาย แต่ก็เห็นคนสูบกัน เราก็อยาไปสูบในที่สาธารณะ” (ชาย, 35 ปี)

ส่วนหนึ่งของผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าเสนอให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าถูกกฎหมายหากยังไม่มีข้อมูลที่สามารถระบุได้ว่าการสูบบุหรี่ไฟฟ้ามีผลเสียมากกว่าการสูบบุหรี่ซิการ์เรตซึ่งเป็นสินค้าถูกกฎหมาย ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการควบคุมคุณภาพสินค้า ควบคุมราคา และเพื่อให้

บุหรี่ไฟฟ้าเป็นอีกหนึ่งทางเลือกให้กับกลุ่มผู้สูบบุหรี่ และสำหรับการป้องกันการเข้าถึงของกลุ่มเยาวชนได้เสนอให้ใช้มาตรการอื่นในการป้องกันทดแทน เช่น กำหนดอายุผู้ซื้อ กำหนดให้แพทย์เป็นผู้ส่งจ่ายให้คนไข้ หรือจำหน่ายได้เฉพาะในร้านยา อย่างไรก็ตามในประเด็นของการกำหนดให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าถูกกฎหมาย พบว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้ายังมีความแตกต่างกัน เนื่องจากบางส่วนยังเห็นว่าการปล่อยให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าที่ถูกกฎหมายอาจเพิ่มจำนวนนักสูบหน้าใหม่โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชน ดังเช่นความเห็นที่ว่า

“พอไม่ถูกกฎหมายก็มีของหนีภาษี ของไม่มีคุณภาพ” (หญิง, 35 ปี)

“ถ้ามีประสิทธิภาพในการช่วยเลิกบุหรี่ได้จริงก็ควรทำให้เป็นสินค้าถูกกฎหมาย แล้วให้แพทย์เป็นผู้ส่งจ่าย” (หญิง, 35 ปี)

“ไม่อยากจะถูกกฎหมายและอยากให้มีความมาตรการดูแลให้ไม่สามารถเข้าถึงบุหรี่ไฟฟ้าได้เลย” (ชาย, 38 ปี)

3.3 ข้อมูลบุหรี่ไฟฟ้าที่มีอยู่ยังขาดความน่าเชื่อถือและความถูกต้อง

ผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าส่วนใหญ่เข้าถึงผลิตภัณฑ์ผ่านช่องทางการสั่งซื้อในอินเทอร์เน็ตที่มีบริการจัดส่ง โดยเฉพาะการสั่งซื้อผ่านช่องทาง Facebook, Line ร้านค้า และเว็บไซต์ขายบุหรี่ไฟฟ้า โดยที่มาของข้อมูลแหล่งจำหน่ายได้จากการสอบถามจากเพื่อน คนรู้จักที่มีประสบการณ์การสูบเป็นผู้แนะนำ อย่างไรก็ตามพบว่าแม้ผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าจะไม่มีความรู้แหล่งจำหน่ายแต่ก็สามารถเข้าถึงข้อมูลร้านค้าผ่านการค้นหาใน Google ได้ง่าย ๆ นอกจากนี้ยังพบว่าผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าบางรายมีประสบการณ์ถูกเสนอขายสินค้าจากตัวแทนร้านค้าโดยตรงทั้งที่บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าผิดกฎหมายและห้ามจำหน่ายในประเทศไทย ดังเช่นความเห็นที่ว่า

“search Google ก็เจอแล้ว” (ชาย, 33 ปี)

“มีร้านแนะนำจากคนรู้จัก จากนั้นก็ซื้อเป็นประจำ” (หญิง, 25 ปี)

“เดิน ๆ อยู่ถ้าเค้าเห็นเราสูบเค้าก็เข้ามาเสนอขาย ไม่ก็ประชาสัมพันธ์ให้ไปติดตามในเพจ” (ชาย, 26 ปี)

ผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าส่วนใหญ่มีประสบการณ์การสูบบุหรี่ไฟฟ้าแม้ว่าจะไม่ทราบข้อมูลรายละเอียดผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าเลย พบว่า ส่วนใหญ่ไม่ทราบทั้งกระบวนการทำงานและกระบวนการนำส่งนิโคตินของบุหรี่ไฟฟ้า และมีผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าบางส่วนเท่านั้นที่ทราบข้อมูลระดับความเข้มข้นของน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้าที่แตกต่างกัน ข้อมูลที่ทราบส่วนใหญ่ คือ ข้อมูลด้านวิธีการสูบบุหรี่มากกว่ากลไกการทำงานบุหรี่ไฟฟ้า และจะเลือกน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้าจากกลิ่นและรสชาติที่ชอบโดยไม่สนใจปริมาณนิโคติน ผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าเพียงส่วนน้อยที่ระบุว่าทราบทั้งข้อมูลกระบวนการนำส่งนิโคตินและความเข้มข้นของน้ำยานิโคติน ผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าที่ระบุว่าทราบข้อมูลกระบวนการนำส่งนิโคตินของบุหรี่ไฟฟ้า ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่ซื้ออุปกรณ์บุหรี่ไฟฟ้ามาประกอบเองเพราะเชื่อว่ามีราคาถูกกว่า และในกลุ่มที่ทราบความแตกต่างของระดับความเข้มข้นของน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้ามักเป็นกลุ่มผู้สูบบุหรี่ที่ต้องการใช้บุหรี่ไฟฟ้าเพื่อช่วยลดจำนวนหรือเพื่อช่วยให้สามารถเลิกสูบบุหรี่ชีกาแรตได้ ดังเช่นความเห็นที่ว่า

“รู้วิธีใช้แต่ไม่ได้ศึกษากลไกขนาดนั้น” (ชาย, 32 ปี)

“รู้ว่าแต่ละยี่ห้อมีนิโคตินไม่เท่ากัน ส่วนมากเลือกสูบจากรสชาติของน้ำยามากกว่า” (หญิง, 25 ปี)

“เลือกใช้แบบที่มีความเข้มข้นสูง ๆ เพราะคิดว่าแบบความเข้มข้นต่ำไม่คุ้มราคา” (ชาย, 30 ปี)

“ค่อย ๆ ลดความแรงนิโคตินลง จะเลิกสูบได้” (ชาย, 37 ปี)

วิจารณ์

ผลการศึกษา พบว่า ข้อมูลข่าวสารมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและการตัดสินใจสูบบุหรี่ไฟฟ้า แต่เป็นที่น่ากังวลว่าปัจจุบันรูปแบบการสืบค้นข้อมูลข่าวสารก่อนตัดสินใจสูบบุหรี่ไฟฟ้า ส่วนใหญ่เริ่มต้นจากการ

ค้นหาในอินเทอร์เน็ต และการสอบถามจากผู้มีประสบการณ์ เนื่องจากมีความสะดวกและทำให้เข้าถึงข้อมูลได้ง่าย ส่งผลให้ผู้สนใจสูบบุหรี่ไฟฟ้าเกิดความเข้าใจผิดเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารที่ได้รับเนื่องจากแหล่งข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตมักนำเสนอข้อมูลทางบวกเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าและมีแนวโน้มในการชักชวนให้ทดลองสูบบุหรี่เฉพาะเว็บไซต์ที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ยาสูบแม้ว่าการโฆษณาผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าทางอินเทอร์เน็ตที่ดึงดูดใจผู้บริโภครวมถึงการเชิญชวนโดยอ้างว่าบุหรี่ไฟฟ้าไม่มีอันตรายจะเข้าข่ายความผิดตามกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ แต่การบังคับใช้กฎหมายเพื่อดำเนินคดีกับธุรกิจยาสูบทางอินเทอร์เน็ตของประเทศไทย ยังขาดความเข้มงวดและเป็นช่องโหว่ในการควบคุมข้อมูลข่าวสารบุหรี่ไฟฟ้าบนอินเทอร์เน็ต⁽¹⁷⁾ อีกทั้งข้อมูลจากการศึกษาของ Hall MG และคณะ ระบุว่าผู้ที่มีการสูบบุหรี่ไฟฟ้ามักบอกต่อและมีแนวโน้มแนะนำให้เพื่อนสูบบุหรี่ไฟฟ้าให้กับคนรอบข้าง⁽¹⁸⁾ จึงกล่าวได้ว่ารูปแบบการค้นหาข้อมูลบุหรี่ไฟฟ้าในปัจจุบันโดยเฉพาะช่องทางสืบค้นที่เป็นที่นิยม เช่น อินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์⁽²²⁾ มีแนวโน้มเพิ่มจำนวนนักสูบบุหรี่ไฟฟ้าหน้าใหม่ในประเทศไทย เนื่องจากข้อมูลข่าวสารที่ผู้สนใจสูบบุหรี่ไฟฟ้าได้รับมีโอกาสทำให้เกิดความสับสนและความเข้าใจผิดได้

ปัญหาการแพร่กระจายข้อมูลที่อ้างว่าบุหรี่ไฟฟ้าไม่มีอันตรายและช่วยให้เลิกบุหรี่ชีกาแรตได้บนอินเทอร์เน็ตเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดความเชื่อที่ผิดเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า และเป็นสาเหตุให้ผู้สูบบุหรี่ชีกาแรตหันมาใช้บุหรี่ไฟฟ้าเพราะต้องการเลิกสูบบุหรี่ลดจำนวนการสูบบุหรี่ชีกาแรตลง อย่างไรก็ตามในสถานการณ์จริงกลับพบว่าผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่สามารถใช้บุหรี่ไฟฟ้าเพื่อเลิกบุหรี่ได้ ข้อมูลจากการศึกษาในกลุ่มนักศึกษาระดับอุดมศึกษาชาวไทยยืนยันความล้มเหลวของการใช้บุหรี่ไฟฟ้าเพื่อเลิกบุหรี่โดยพบว่าแม้กลุ่มผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าจะมีความต้องการเลิกบุหรี่ในระดับสูง แต่กลับไม่สามารถใช้บุหรี่ไฟฟ้าเพื่อเลิกสูบบุหรี่ได้สำเร็จ⁽⁷⁾

ปัจจุบันองค์การอนามัยโลกยังไม่แนะนำให้ใช้ บุหรี่ไฟฟ้าเพื่อช่วยเลิกบุหรี่ อีกทั้งข้อมูลการศึกษาทางคลินิกด้านประสิทธิภาพในการช่วยเลิกบุหรี่และความปลอดภัยระยะยาวของบุหรี่ไฟฟ้ายังมีหลักฐานทางวิชาการที่จำกัด^(8,15) แม้ว่าจะมีผลการศึกษาระบุประสิทธิภาพในการช่วยเลิกบุหรี่ของบุหรี่ไฟฟ้า แต่พบว่าเป็นการศึกษาที่มีข้อได้แย้งทางวิชาการอยู่มาก ทำให้มีระดับความน่าเชื่อถือต่ำและไม่สามารถนำมาอ้างอิงได้⁽²³⁾ ในประเทศไทยมีหน่วยงานและภาคีเครือข่ายด้านการควบคุมยาสูบที่พยายามสื่อสารข้อมูลที่ถูกต้องของบุหรี่ไฟฟ้าไปยังประชาชนตามที่ปรากฏในแผนยุทธศาสตร์การควบคุมยาสูบแห่งชาติ พ.ศ. 2563 แต่พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ยังคงได้รับข้อมูลเฉพาะด้านบวกจากโฆษณาเชิญชวนของธุรกิจยาสูบบนอินเทอร์เน็ต ดังนั้น จึงต้องมีการบังคับใช้กฎหมายควบคุมและเอาผิดอย่างเข้มงวดเพื่อป้องกันการแพร่กระจายข้อมูลสนับสนุนบุหรี่ไฟฟ้าเพียงด้านเดียว ข้อมูลผลกระทบต่อนิสัยของบุหรี่ไฟฟ้ามีอิทธิพลอย่างมากต่อการตัดสินใจเลิกสูบบุหรี่ของผู้ที่สูบบุหรี่ไฟฟ้าอยู่ ในปัจจุบัน แต่เป็นที่น่ากังวลว่าผู้สูบบุหรี่ส่วนใหญ่เชื่อว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีความปลอดภัยจากอิทธิพลของข้อมูลโฆษณาเชิญชวนของกลุ่มธุรกิจยาสูบบนอินเทอร์เน็ต กลุ่มผู้ตัดสินใจสูบบุหรี่ไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นถึงประสิทธิผลของกลยุทธ์ทางการตลาดของกลุ่มธุรกิจยาสูบที่สามารถสื่อสารข้อมูลที่ตรงใจได้ตรงกลุ่มเป้าหมาย อีกทั้งกลุ่มผู้สูบบุหรี่ยังมีแนวโน้มค้นหาข้อมูลด้านราคาและช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้ามากกว่าข้อมูลผลกระทบต่อสุขภาพอีกด้วย พฤติกรรมการค้นหาข้อมูลของผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าสอดคล้องกับผลการศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกาที่พบว่าข้อมูลหัวข้อสนทนาเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าด้านผลกระทบต่อสุขภาพมีการพูดคุยสอบถามน้อยกว่าข้อมูลแหล่งจำหน่ายและราคาของบุหรี่ไฟฟ้า⁽¹⁸⁾ แต่อย่างไรก็ตามผลการศึกษาของ Wiseman KP และคณะ พบว่า ประชาชนชาวอเมริกันส่วนใหญ่ยังคงค้นหาข้อมูลผลกระทบของบุหรี่ไฟฟ้าต่อสุขภาพมากที่สุด⁽²⁴⁾ จากความต้องการข้อมูลผลกระทบต่อสุขภาพของ

ประชาชนและอิทธิพลของข้อมูลดังกล่าวที่สัมพันธ์กับการตัดสินใจเลิกสูบบุหรี่ ผลการศึกษาสอดคล้องกับข้อกำหนดและกฎหมายในหลายประเทศ เช่น เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น และสหราชอาณาจักร ที่อนุญาตให้จำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าได้ภายใต้แนวทางการควบคุมขอบเขตการจำหน่ายข้างต้น โดยเน้นไปที่ข้อกำหนดด้านอายุผู้ซื้อ การควบคุมการโฆษณา การควบคุมลักษณะผลิตภัณฑ์ หรือการกำหนดให้เป็นสินค้าประเภทยา⁽³⁾ สำหรับประเทศไทย การเปิดเสรีให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าถูกกฎหมายยังคงเป็นที่ถกเถียงว่าจะยังทำให้ควบคุมได้ยากขึ้นหรือไม่ หรือแท้จริงแล้วการเพิ่มความเข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมายเป็นแนวทางควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยมากกว่า และกระบวนการสื่อสารข้อมูลผลเสียของบุหรี่ไฟฟ้าที่ชัดเจนกว่าประโยชน์จะช่วยให้การบังคับใช้กฎหมายได้รับความร่วมมือจากผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าเพิ่มมากขึ้น

ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐควรจริงจังและเข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมายควบคุมยาสูบ และเอาผิดสูงสุดกับกลุ่มธุรกิจยาสูบบนอินเทอร์เน็ต เพื่อปิดกั้นช่องทางการกระจายข้อมูลโฆษณาเชิงบวกเพียงด้านเดียว เพื่อมุ่งหมายในการเชิญชวนผู้บริโภค และควรเพิ่มแนวทางการนำเสนอข้อมูลบุหรี่ไฟฟ้าทั้งข้อดีข้อเสียและผลกระทบต่อสุขภาพที่ชัดเจน เข้าใจง่าย ผ่านช่องทางสื่อบนที่เป็นที่นิยม เช่น อินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อให้ประชาชนมีข้อมูลที่ถูกต้องเพียงพอประกอบการตัดสินใจและส่งต่อข้อมูลบุหรี่ไฟฟ้าให้ผู้อื่น

การศึกษานี้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์สูบบุหรี่ไฟฟ้าผ่านการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ ดังนั้น ในระหว่างการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจึงไม่สามารถสังเกตสีหน้าหรือแวตาประกอบการเล่าเรื่องของผู้ถูกสัมภาษณ์ได้ รวมถึงสถานที่ในการถูกสัมภาษณ์ที่แตกต่างกันของผู้ถูกสัมภาษณ์ ซึ่งบางรายอาจอยู่ในบรรยากาศที่ไม่เอื้อต่อการให้ข้อมูลทำให้ข้อมูลที่ได้อาจมีความแตกต่างกันได้เล็กน้อยและนำมาสู่ข้อจำกัดของการศึกษาคั้งนี้

ข้อเสนอแนะ

- 1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ควรมีมาตรการ

ที่เข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมายควบคุมการโฆษณาและดำเนินธุรกิจยาสูบทางอินเทอร์เน็ตเพื่อปิดกั้นการเผยแพร่ข้อมูลที่ส่งเสริมให้เกิดการใช้บุหรี่ไฟฟ้า และมีการกำหนดนโยบายเพื่อประชาสัมพันธ์และสื่อสารข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าที่ถูกต้อง รอบด้านไปยังประชาชน รวมทั้งจัดตั้งศูนย์รับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการโฆษณาและจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าบนอินเทอร์เน็ต และทำหน้าที่ประสานงานไปยังหน่วยงานที่มีอำนาจในการดำเนินคดี

2) ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ หน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ในการสื่อสาร เช่น กองงานยาสูบ มูลนิธิณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ และภาคีเครือข่ายเพื่อสังคมไทยปลอดบุหรี่ ต้องเป็นส่วนสำคัญในการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าที่เข้าใจง่าย ครอบคลุมครบทุกด้าน มีความน่าเชื่อถือ และเผยแพร่ในช่องทางสื่อสารที่เข้าถึงได้สะดวก มีมาตรการในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลผลกระทบต่อสุขภาพในเชิงรุกเพื่อสื่อสารข้อมูลดังกล่าวไปถึงประชาชนและกลุ่มผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าเพื่อสร้างการรับรู้ที่ถูกต้อง และช่วยให้ประชาชนสามารถตัดสินใจด้วยตนเองบนพื้นฐานของการมีชุดข้อมูลที่น่าเชื่อถือ มีการสร้างเครือข่ายเยาวชนและจัดการอบรมเสริมความรู้เพื่อป้องกันนักสูบบุหรี่ไฟฟ้าหน้าใหม่ มีการพัฒนาสื่อให้ความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าที่โดนใจ และควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับอิทธิพลของข้อมูลในกลุ่มประชาชนทั่วไปจะช่วยสะท้อนมุมมองของผู้ที่สนใจข้อมูลเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าได้รอบด้านมากขึ้น

สรุป

ข้อมูลบุหรี่ไฟฟ้าที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจสูบบุหรี่หรือเลิกบุหรี่ไฟฟ้าของผู้สูบคือข้อมูลด้านสุขภาพ ผู้สูบกลุ่มที่เชื่อว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีความปลอดภัยและสามารถช่วยเลิกบุหรี่ซิการ์ได้มีแนวโน้มตัดสินใจทดลองสูบบุหรี่ไฟฟ้า และพบว่าข้อมูลผลกระทบต่อสุขภาพมีผลต่อการตัดสินใจเลิกสูบบุหรี่ไฟฟ้ามากที่สุด โดยแหล่งข้อมูลที่ใช้บุหรี่ไฟฟ้าเข้าถึงมากที่สุดคืออินเทอร์เน็ต

และการสอบถามจากคนรู้จักที่มีประสบการณ์การสูบบุหรี่ไฟฟ้า

ผลประโยชน์ทับซ้อน

ผู้วิจัยไม่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีความสัมพันธ์กับอุตสาหกรรมยาสูบหรือภาคธุรกิจยาสูบ

เอกสารอ้างอิง

1. Kasemsap C. E-cigarettes as environmental, safety, laws and economic dimensions in Thailand. Kasem Bundit J. 2018;19(2):92-107. (in Thai)
2. Dhippayom T, Nimpitakpong P. Electronic cigarettes. J Public Health (Bangkok). 2014;44(3):313-28. (in Thai)
3. Kennedy RD, Awopegba A, De Leon E, Cohen JE. Global approaches to regulating electronic cigarettes. Tob Control. 2017;26(4):440-5.
4. Thai Government Gazette. Announcement of the Ministry of Commerce: classified hookahs and electronic hookahs or e-cigarettes as prohibited items in importing into the country Act B.E.2557 [Internet]. Thai Government Gazette; 2014 [cited 2021 Dec 13]. 1 p. Available from: <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2557/E/268/1.PDF> (in Thai)
5. Tobacco Product Control Act B.E.2560 [Internet]. Thai Government Gazette; 2017 [cited 2021 Dec 13]. 20 p. Available from: https://ddc.moph.go.th/uploads/ckeditor/c74d-97b01eae257e44aa9d5bade97baf/files/lawbtc/001_1btc.PDF (in Thai)
6. MacKenzie R, Collin J, Sriwongcharoen K. Thailand - Lighting up a dark market: British American tobacco, sports sponsorship and the circumvention of legislation. J Epidemiol Community Health. 2007;61(1):28-33.

7. Boonpen P, Mentara P, Boonpen P. E-cigarettes behavior and smoking cessation behavior of youth smoker in higher education institute, Bangkok. *J Humanit Soc Sci.* 2019;22:111–27. (in Thai)
8. World Health Organization. Tobacco: E-cigarettes [Internet]. 2020 [cited 2021 Oct 1]. Available from: <https://www.who.int/news-room/q-a-detail/tobacco-e-cigarettes>
9. Peralta AR, Guntur VP. Safety and efficacy of electronic cigarettes: a review. *Mo Med.* 2014; 111(3):238–44.
10. Caponnetto P, Polosa R, Russo C, Leotta C, Campagna D. Successful smoking cessation with electronic cigarettes in smokers with a documented history of recurring relapses: A case series. *J Med Case Rep.* 2011;5(1):585.
11. Etter JF, Bullen C. Electronic cigarette: users profile, utilization, satisfaction and perceived efficacy. *Addiction.* 2011;106(11):2017–28.
12. Hajek P, Phillips-Waller A, Przulj D, Pesola F, Smith KM, Bisal N, et al. A randomized trial of e-cigarettes versus nicotine-replacement therapy. *N Engl J Med.* 2019;380(7):629–37.
13. Sasin Graduate Institute of Business Administration of Chulalongkorn University. The government's project to examine the effects of e-cigarettes on stakeholders in Thailand and propose management recommendations. Chulalongkorn University: Bangkok; 2014. (in Thai)
14. Grana R, Benowitz N, Glantz SA. E-cigarettes: a scientific review. *Circulation.* 2014;129(19):1972–86.
15. Orr KK, Asal NJ. Efficacy of electronic cigarettes for smoking cessation. *Ann Pharmacother.* 2014; 48(11):1502–6.
16. Loysmut S. Government as enemy: a discourse analysis approach in social media and newspaper articles regarding e-cigarette control. *Public Heal Policy Laws J.* 2020;6(1):201–10. (in Thai)
17. Thiamkli N, Nimpitakpong P, Pitchayakulmongkol C. Survey of the extent of internet cigarette sales in Thailand. *J Public Health.* 2012;42(3):32–43. (in Thai)
18. Hall MG, Pepper JK, Morgan JC, Brewer NT. Social interactions as a source of information about e-cigarettes: A study of U.S. adult smokers. *Int J Environ Res Public Health.* 2016;13(8).
19. Hauser CK, Salinas E. Perceptual decision making christopher. *Encycl Comput Neurosci.* 2014;1–21.
20. Sutheewasinnon P, Pasunon P. Sampling strategies for qualitative research. *Parichart J.* 2016; 29(2):31–48. (in Thai)
21. Elfil M, Negida A. Sampling methods in clinical research; an educational review. *Arch Acad Emerg Med.* 2019;7(1):3–5.
22. Kwon M, Park E. Perceptions and sentiments about electronic cigarettes on social media platforms: systematic review. *JMIR Public Heal Surveill.* 2020;6(1):e13673.
23. Malas M, Tempel JVD, Schwartz R, Minichiello A, Lightfoot C, Noormohamed A, et al. Electronic cigarettes for smoking cessation: a systematic review. *Nicotine Tob Res.* 2016;18(10):1926–36.
24. Wiseman KP, Margolis KA, Bernat JK, Grana RA. The association between perceived e-cigarette and nicotine addictiveness, information-seeking, and e-cigarette trial among U.S. adults. *Prev Med (Baltim).* 2019;118:66–72.